

Måselv Historielag

Årsmelding 18.02.2020-10.03.2021

Styrets sammensetning

Jarle Bakke, leder
Elsa Nymo, nestleder
Frank Nygård, sekretær
Oddlaug Lakseide, styremedlem
Mariann Nesvold, styremedlem

Varamedlemmer

1. Kari Kvisle
2. Aud Brustad
3. Olav Renmælmo

Kasserer: Tor Kvammen

Revisorer:

Tor Lyngås
Ivar Halvorsen

Valgkomite:

Karl Magne Hasvold
Gerd Karoline Borgen
Torild Skogstad

Innledning

Covid-19 har preget lagets virksomhet, spesielt på aktiviteter som reguleres av pandemirestriksjonene. Styret har avholdt 12 styre- og arbeidsmøter, og behandlet 35 saker. Vararepresentantene har vært innkalt til alle styremøter. Arbeidet med, og oppfølging av flere av de allerede igangsatte prosjekter og planlagte møter, har på grunn av Covid-19 blitt satt på vent, bl.a. arbeidet med opplysningstavle om russefangeleiren ved Høgskarhus, og plasseringen av sovjetfangerens minnestøtte i Krigshistorisk landskap på Andselv. Forsvarsbyggs gravearbeider i «russefangeleiren» Rustabakken, avslørte fraværet av klare

varslingsrutiner og samhandling mellom kommunens kulturminnevern og Forsvarets kulturminnevern. Historielaget har tatt initiativ overfor kommunen om problemet, og problematikken vil forhåpentligvis bli utredet i løpet av 2021.

Kulturminnedagene 5.-13. september 2020, «Lære-Bruke-Bære», ble avlyst pga. koronarestriksjonene. Avlyst ble også historielagets deltakelse på Fossmodagene, og historielagets planlagte høst-temamøte.

Arbeidet med årets Måselvkalender og det omfattende bokprosjektet, «Bardufoss videregående skoles 75-års jubileumsbok 1946 – 2021», har hatt god framdrift. Styrets arbeid med søknader om økonomisk støtte til bokutgivelsen har krevd mye tid. Lokalt næringsliv har hittil bidratt med gaver på til sammen kr16.000.

Administrering og koordinering av årsplanens hovedaktiviteter har vært fordelt mellom styret og lagets medlemmer slik:

<u>Bokprosjektet</u>	<u>Måselvkalenderen</u>	<u>Undervisningsmaterieell</u>
Oddlaug Lakseide Vidkunn Haugli Odd-Inge Larsen Jarle Bakke	Kari Kvisle Mariann Nesvold Elsa Nymo	Frank Nygård Gerd Karoline Borgen Oddlaug Lakseide Jarle Bakke

Medlemstallet

Medlemstallet har hatt en jevn økning gjennom perioden. 89 medlemmer er nå registrert pr. 18.02. 2021.

Facebook-gruppa teller 1182 medlemmer pr. 05.03. og nettsiden besøkes jevnlig av historieinteresserte.

Årsmøtet 2019/2020

Årsmøtet ble avviklet i Blackbox, Istindportalen den 19. februar 2020. Årsmøtets temakveld hadde tittelen «Båtbruk og næringsliv i Måselvvassdraget». Vidkunn Haugli formidlet næringslivets framvekst i dalen knyttet til dalens naturlige forutsetninger og innvandringen. Kristian Moldenæs foredro gjennom bilder og tekst om båtbygging og om båtens betydning som transportmiddel på elva. Årsmøtet samlet om lag 36 av lagets medlemmer. Årsmelding ga en fyldig redegjørelse for lagets arbeid med igangsatte prosjekter. Regnskapet viste at laget hadde kr 75.000 i frie midler, mens prosjektbundne midler beløp seg til kr 375.000.

Til årsmøtet var det ikke innkommet forslag til behandling. Årsberetning, regnskap og budsjett ble godkjent uten merknader.

I det følgende blir historielagets hovedaktiviteter for 2021 omtalt:

Måselvkalenderen 2021

Tema for 2021, som var lagets 12. utgave av kalenderen, var fortsatt «Gamle skoler i Måselv». Vi fikk tilbakemeldinger i fjor om at mange savna «sin» skole, derfor fortsatte vi med tema skole. Følgende skoler er med: Fagerfjell, Sorelvmo, Luneborg, Leirbekkmo, Måselv statsrealskole, Takelvdal, «Tyskerbrakk» - gamle Fagerlidal, Bakkehaug – Mellombygd, Øvre Kirkesdalen, Bjørkeng, Øvergård og Sameskolen i Troms.

Vi er kjent med at det fortsatt er noen skoler som ikke er blitt med i kalenderen.

Ansvarlige for arbeidet har vært Mariann Nesvold og Kari Kvisle, med KK som hovedansvarlig. Odd-Inge Larsen har, som før, gjort en stor jobb med bildene, både skanning og bearbeiding. Fotograf Gunn Schønning Jakobsen har, som i fjor, laget forsida. Hermien S. Prestbakmo har, som før, levert baksida, både bilde og tekst.

Trykking: Årsmøtet i fjor vedtok å bruke ABC Grafisk, det lokale trykkeriet. Vi hadde en god prosess med trykkeriet, startet arbeidet tidligere på året, og vi fikk kalendrene levert 6. november, 500 eksemplarer og offset trykk, til kr 32.122. Det var om lag samme pris som for 2020-kalenderen.

Fordeling og salg av kalendre: Styret fordelte kalendre til alle betalende hovedmedlemmer av laget, samt de som hadde bidratt med tekst og/eller bilder. Styret fordelte også kalendrene til de bedriftene som hadde bestilt på forhånd, dette utgjorde 155 kalendre, til 22 bedrifter. Forhåndssalget av 2020-kalenderen var til 24 bedrifter, så det var en liten nedgang. Historielaget hadde salg på Døladagen i Øverbygd, COOP Extra, Bardufoss, Joker (Sandmo), Rundhaug og Måselvsenteret. Videre ble det solgt kalendre på Husfliden, Gullgruva, COOP Extra og Joker (Aune) i Øverbygd og hovedbiblioteket, Istindportalen. Totalt er det fordelt og solgt ca. 490 kalendre.

Historien om Kongehytta i Heggelia, overrekking til Hæren

Torsdag 8.oktober inviterte Historielaget til en kulturell begivenhet i Kongehytta i Heggelia. Gjennom et samarbeid med hærsjefen v/Wenche Nilsen Nymo, ble historielagets styre v/Elsa Nymo, og Oddlaug Lakseide tatt imot av stabssjef Trond Lundberg og Signe Woldseth Søreng fra Forsvarsbygg. Til stede var Audhild Olaisen, mangeårig medlem av historielaget, og forfatter av historien om Kongehytta.

Det ble servert snitter og kaffe m.m. ved ankomst.

Oddlaug innledet med å fortelle hvorfor vi var samlet, sitat:

”Vi ønsker å overrekke en gave til de som representerer eierne av Kongehytta.

Vi ønsker å hedre Audhild som har tatt utfordringen og lært oss noe om arkitektur, og samla

info om Kongehytta og lignende bygninger på Høgtun.

Vi ønsker å formidle hvor viktig Kongehytta i Heggelia er, som snart eneste bevarte fysiske minne fra årene med okkupasjon.” sitat slutt.

Audhild overrakte dokumentet til stabssjefen, som var glad for at historielaget hadde tatt seg bryet med å gjøre dette.” Opplysningene supplerer vår informasjon,” sa han.

Signe Woldseth sa at artikkelen supplerer bygget som har historisk arv og som er en perle i porteføljen.

Som avslutning på denne seansen, ble det overrakt en gave til Audhild fra Historielaget, ei sveipa mateske laga av Nils Nymo.

Audhild har vært en uvurderlig ambassadør for Historielaget den tida hun har vært i Målselv. Hun har nå flytta til Hønefoss.

Prosjekt – Utvikling av undervisningsmaterieil om 2. verdenskrig – fangeleirene på Bardufoss

Arbeidsgruppe: Frank Nygård, Gerd Borgen, Jarle Bakke og Oddlaug Lakseide (leder)

Det er totalt avholdt 6 arbeidsmøter.

DKS - produksjonen *Historisk speil – krigsfanger i Målselv* er vist i Målselv biblioteks lokaler på Holt for 9. og 10. trinn ved Bjørkeng oppvekstsenter og Øvergård montessoriskole, for brukere av Møteplassen ved Mellombygd kultur- og oppvekstsenter og for Målselv pensjonistforening i Sverrestua på Bardufossstun. Forestillingene var i regi av DKS-ansvarlig i Målselv kommune, og ble filmet av elever ved Bardufoss videregående skole. Ansvarlig for manus og utvikling Monica Karlstad har påtatt seg redigering og klipping av filmen sammen med webansvarlig Odd-Inge Larsen. Klipp skal inngå som del av undervisningsmateriellet.

Arbeidsgruppa har korrekturlest og redigert elevtekster fra prosjektet *Krigsfanger i Målselv under 2. verdenskrig*, Bardufoss ungdomsskole, 9. trinn 2019. Laget har tillatelse til å benytte tekstene som eksempel på elevoppgaver.

Fra gravplassen på Rustahøgda ble 71 lik gravd opp og flyttet til Tjøtta under Operasjon Asfalt. På www.krigsgraver.no finnes navn og 51 tyske fangekort. Medlem i laget, Marit Bjerkeng, har russisk hovedfag og erfaring som oversetter. Hun har sagt seg villig til å velge ut fem fangekort og oversette/tolke informasjon. Kortene ble skrevet på tysk, overlevert og oversatt til russisk etter krigens slutt. Dette inngår som del av undervisningsmateriellet. Gravplassen på Bardufoss lå inne med feil bilde på www.krigsgraver.no. Bilde av riktig minnestein og oppdatert informasjon er sendt Falstadsenteret, som har rettet opp.

På oppfordring fra DKS-ansvarlig i kommunen søkte laget også i år om midler fra LLH's prosjekt *Lokalhistorie i skolesekken*. Tilsagn på kr 20 000 skal benyttet til nye oppsetninger av *Historisk Speil – krigsfanger i Målselv* for grunn- og videregående skole.

I august ble tidsvitnet Svein Lundamo (1934) intervjuet. Han formidlet historier om fanger i arbeid på kraftstasjonen og flyplassen.

Rektor ved Bardufoss videregående skole er positiv til å sette opp informasjon om krigskirkegården på skolebygningen. Fylkeskommunen må gi tillatelse. Alvin Jensvold vil kontaktes ang. oppdraget.

Arbeidsgruppa har søkt utsettelse på gjennomføring og rapportering til Fritt Ord, innvilget til 22.06.2021 og Forsvarsdepartementets tilskuddsordninger innen 01.09.2021.

Prosjekt - Fra Statens yrkeskurser i Målselv til Bardufoss videregående skole – 75 år (1946- 2021)

Prosjektgruppe: Jarle Bakke, Vidkunn Haugli og Oddlaug Lakseide (leder)

Covid-19 har gjort det vanskelig å finne møterom på dagtid i nyskolen på Rustahøgda. Arbeidsgruppa har avholdt fire fellesmøter og tre bildemøter i Blokk I, skolens internat. Internatleder Heidi Eidissen og ansatte på IT-avdelinga har sørget for tilgang til rom og internett.

Manusarbeid

Redaktør Lill-Karin Elvestad, hovedforfattere Vidkunn Haugli og Roar Sollied, medforfattere Johannes Fagerheim, Harald Gustavsen, Oddlaug Lakseide og Jarle Bakke har ferdigstilt sine tekster med bilder og bildetekster. At forfatterne skriver i ulik stil, ble akseptert. Redaktør og forfattere har lest, kommentert og språkvasket alle tekstene og forfatterne har hatt mulighet for korrigeringer. For enkelte, godt voksne forfattere ble digitale ferdigheter satt på prøve. Lill-Karin og Odd-Inge har vært til uvurderlig hjelp, veiledet og delt sine ferdigheter. Tekst og bilder ble sendt trykkeriet 1. februar.

Bilder

Lagets webredaktør Odd-Inge Larsen opprettet tidlig dropbox til lagring og deling av tekst og bilder. Forfatterne har undervegs, gjennom utallige kontakter med elever, tidligere ansatte og deres familier etterspurt bilder. Familiene til skolens to første rektorer Lars Fottland og Karl H. Eliassen har delt private bilder. Det har vært vanskelig å få bilder tatt av tidligere elever. Av plasshensyn ble det tidlig bestemt å ikke benytte klassebilder. På forespørsel til rektor er det ikke mulig å fotografere alle ansatte i jubileumsåret samlet. Ca 600 bilder er samlet inn og 250 av disse er benyttet. Bildekvaliteten er svært god på sorthvitt-bildene fra skolens første ca 15 år.

Trykking

Redaktøren anbefalte Renaissance Media AS som trykkeri. For design, ombrekking, trykking av 400 stk à 250 sider i A4-format er prisen kr 108 249 levert Målselv. 500 bøker levert samtidig øker summen med kr 10 273. Dato for levering er satt til 13.04.2021. I henhold til kontrakt beholder skolen 200 eksemplar og laget 200. Redaktør og forfattere skal ha 2 stk hver av laget.

Økonomi

Inntekter

Skolen kr 200 000, Målselv kommune kr 40 000, fylkesråden kr 22 000, lokalt næringsliv kr 16 000 = kr 278 000

Utgifter

Redaktør kr 106 000 + forfattere kr 100 000 = kr 206 000

Midler i prosjektet før trykking: Kr 278 000 – kr 206 000 = kr 72 000

Søknad om støtte til trykking fra Sparebankstiftelsen, Fritt Ord, Utdanningsforbundets fylkeslag og lokallaget er avslått. Redaktør varslet på høsten at antall arbeidstimer ville overskride 300, kalkulert ved oppstart. Medgått tid ble 370 timer.

Gravearbeidene i Bjørnås fangeleir/samarbeidet med forsvarsbygg

Målselv historielag reagerte sterkt på gravearbeidet som ble gjennomført i fangeleiren i Bjørnåsen, jfr. oppslag i Nye Troms 17. juli 2020. Leiren er befart og GPS-merket av historielaget. Leirområdet er tatt med i kommunens *Temaplan for kulturminner, 2017 – 2029*, men er ikke registrert i forsvarrets verneplaner på Bardufoss. Målselv historielag etterspurte derfor regler vedrørende kommunens og forsvarrets samarbeid ved graving i områder med kulturminner. Pr. dags dato finnes ingen retningslinjer for kulturvernssamarbeid på militært område.

Representasjoner, seminarer og studiereiser

12. september deltok Jarle, Gerd og Oddlaug på krigsminneseminar i regi av Balsfjord og Malangen historielag. Marianne Solheim og Stian Bones fra UiT, Kjetil Åkra og Kristian Moldenæs fra Midt-Troms museum foredro sammen med Morten Kasbergesen og tidsvitnene Hans Fagertun og Arne Pedersen.

Minnebautaen over de sovjetiske krigsfangene

Gjenreisning og flytting av minnebautaen over de sovjetiske krigsfangene på Bardufoss til Krigshistorisk landskap på Andselv har tatt tid. Målselv kommune har hovedansvaret for flytting og oppsetting.

Etter møte 27.mars 2019 mellom Målselv kommune, Målselv historielag og Forsvarsbygg har lite skjedd. Innværende år har arbeidet «stått i stampe».

Målselv kommune opplyser nå, 5. mars, at Forsvaret v/ Forsvarsbygg stiller grunn til disposisjon i Krigshistorisk landskap til oppsetting av minnebautaen der, men at Målselv kommune anbefaler bautaen oppsatt i Elveparken.

Fordi ingen beslutninger er tatt, har også arbeidet med infotavler og montering av minnebautaen på egnet plass, stoppet opp.

Økonomi

Historielagets økonomi bygger på årskontingenten, prosjektmidler, salg av Målselvkalenderen, grasrotandeler, momskompensasjon og eventuelle inntekter fra arrangementer.

Årets omsetning - kalendersalg er på kr 45.177, trykking kr 32.140. Overskudd fra kalendersalg ble kr 13.037.

Måselvkalenderen inngår i medlemskontingenten. I tillegg får alle bidragsytere kalenderen for sin innsats. Inntekt fra kalendersalget reduseres kraftig med denne ordningen. Inntekt fra salg av om lag 100 måselvkalendere (kr 15.000) går tapt. Å øke lagets inntektsmuligheter er en forutsetning for lagets virksomhet. Styret fremmer derfor årsmøteforslag om at kalenderen fra 2022 ikke inngår som del av medlemskontingenten.

Måselv historielag søkte om kompensasjon for tapte inntekter under Covid-19, og fikk kr 21.000.

Kontor/møtelokale

Historielaget har «muntlig» avtale med Midt-Troms Museum om lån av møtelokale i den utstrekning lokalitetene er ledige. Laget har ingen egen lagringsplass for oppbevaring av materiell og utstyr. Materiell og utstyr, bøker, utgivelser og dokumenter er oppbevart privat hos styrets medlemmer. Over tid og i løpet av flere år oppleves denne situasjonen som uholdbar. Tidvis brukes både tid og penger på å finne møtelokale utenom avtalt tid på Midt-Troms Museum. Styret ønsker derfor å finne fast møte-kontorlokale for sine aktiviteter. Realiseres Høgtun Kulturklynge innværende år, vil fast tilhold her være en god løsning for Måselv historielag. Styret arbeider aktivt overfor Måselv kommune om å få tak over hodet her.

Sluttord

Selv om Covid-19-restriksjonene har redusert deler av lagets virksomheter og samarbeid med andre lag og foreninger, har arbeidet med utgivelsen av boka *om Bardufoss videregående skole (1946 – 2021), og utviklingen av digitalt undervisningsmateriell* om fangeleirene på Bardufoss under 2.verdenskrig, gått som planlagt. Mange har bidratt med tekst og bilder, latt seg intervju som tidsvitner, påtatt seg oppgaver og bidratt med forslag på tiltak som må gjøres før «tidens tann» gjør det umulig.

Historielaget takker spesielt redaktør, forfattere og bidragsytere til jubileumsboka, og alle som bidro til årets Måselvkalender med tekst og bilder, og for god design av kalenderens for- og bakside.

Takk til Midt-Troms museum for lån av møtelokale.

Måselv kommune, fylkesråden for utdanning og åtte måselvbedrifter har bidratt med økonomisk støtte til trykking av jubileumsboka om Bardufoss videregående skole. Takk for bidrag og samarbeid.

Jubileumsboka fikk tittelen; *Bardufoss videregående skole 1946 – 2021. Fra yrkeskurser til universitetsskole.*

Bardufoss den 5.mars 2021

Styret for Måselv historielag

Jarle Bakke Elsa Nymo Frank Nygård Oddlaug Lakseide Mariann Nesvold